De la GOLFUL GASCONIEI la BARCELONA

Între „La Grande Boucle" și „La Fiesta Nacional"

...Părăsim Biarritzul în zori, sub cerul limpezit de furtună, pe care declină alene un semicerc de ceară. În aburii din preajma zorilor, șoseaua suie treptat spre coaste cu livezi și podgorii. De-o parte și de cealaltă, colinele scinteind sub rouă se întrevăd printre platanii cu trunchiuri neteде, albicioase, nelipsiți străjeri ai rutelor dinspre miazăzi. Ce rezonanțe poetice stîrnesc aceste luminări vegetale, purtînd în creștet frunzișul vîlvoi, ca o superbă flacără verde ?

„Te zbați în vînt, platane / și ca un tînăr acit / gol, scinteiezi sub sfere / Captivă ți-e candoarea, / piciorul țintuit / de-a lutului putere..."

Platanul, cîntat de Valéry pe țărmul Mediteranei franceze, foșnește în privirea și-n sufletul călătorului pe drumurile dintre Țara Bascilor și Bearn... Bearnul ! Rostind acest nume, numele celui mai important dintre fostele state pireneene, parcă auzi răsunînd fără veste, din zarea istoriei, un sunet de corn... Să fie principele Roland, chemîndu-și soții de arme la Roncevaux, împotriva cavaleriei sarazine ? Sau, poate, cornul care nălucea în reveriile romantice ale tînărului ofițer din armata napoleoniană, Alfred de Vigny, pe puntea îmbrăcată în iederă, de la Oloron ?

Mai presus de toate celelalte siluete intrate în istorie, Bearnul păstrează amintirea unui rege celebru : Henri IV, de Navarra. La castelul din Pau se poate vedea și azi carapacea de broască țestoasă care-a servit drept leagăn viitorului suveran al Franței. Conform tradițiilor dure ale muntenilor din partea locului, noul născut a simțit pe buze, la botez, aroma sălbatică de usturoi și a dat de dușcă, de voie — de nevoie, un gît de Jurançon — vinul acela dens, de culoarea mierii de tei... Nu-i de mirare, așadar, că fiul ducelui de Vendôme a devenit un cavaler aprig și neînfricat, celebru, între altele, prin pasiunile sale intempestive !

Trecînd de Orthez și Navarrenx, ne continuăm urcușul pe valea torentului Ossau, spre pasul Aubisque. Jos, la sute de metri, satele rămase în vale par niște grămezi de cuburi colorate, risipite în iarbă. Din panorama lor liliputană se desprinde, ici-colo, turnul vreunei biserici sau al unui castel în miniatură. Drept în față, sclipind ca diamante fabuloase, din toate zăpezile veșnice, crestele munților Pirinei izbucnesc semeț în albastru...

Eroii spadei și așii bicicletei...

Am lăsat în urmă Oloron-Sainte-Marie și ne îndreptăm spre Laruns, de unde începe ascensiunea masivului Aubisque. De astădată, zvonul de copite și spade ce se ciocnesc nu mai poate fi o simplă iluzie acustică, datorită căderilor de apă sau șuierului de vînt printre brazi... Pe drumul pietruit cu aschii de cremene, vin patru cavaleri în costume de epocă, cu mari gulere albe căzînd peste tunicile purpurii, cu pălăriile împodobite cu pene de struț, cu cizme scurte, răsfrînte sub genunchi...

— Mă numesc Armand Jean du Peyrer — *rostește cel mai vîrstnic dintre ei —* **sînt conte de Trois Villes și căpitan în compania muschetarilor regali. Domnul Alexandre Dumas, pe care n-am avut onoarea să-l cunosc, m-a imortalizat într-una din scrierile domniei-sale, sub numele de Tréville !**

— Sînt Armand de Sillague — *rostește al doilea călăreț,* **Prietenii — puținii mei prieteni — îmi spun Athos !**

— Sînt abatele laic, castelanul de Aramis!

— Sînt Isaac de Portau, zis și Porthos, senior de Lanne și văr bun cu Athos și Aramis !

...Salut, eroi ai copilăriei ! Nu-mi amînteam că sînteți bearnezi, că ați existat într-adevăr, acum vreo trei sute de ani, și că bătrînul Dumas v-a desprins cu migală din documentele epocii... Dar unde-i protejatul vostru, mai tînăr, dar nu mai puțin glorios ?

— Vă gîndiți, probabil, la Charles de Batz, senior d'Artagnan ? Îi veți întîlni pe tărîmul său de baștină, la Lupiac, în Gasconia. Într-acolo ne îndreptăm și noi — mai bine zis, umbrele noastre nemuritoare — ca să punem la cale o nouă întreprindere aventuroasă !

...Siluetele călări s-au destrămat în răcoarea pădurii. Prin aerul frust răzbate monologul dramatic al torentului Valentin, care se azvîrle, clipă de clipă, într-o prăpastie de douăzeci de metri, dînd naștere celebrei căderi numită **„Cascada Fagului Singuratec"...** *O altă cavalcadă se apropie, de astă dată în sens invers, urcînd din greu serpentinele încinse de soare. Caii metalici necheză abia auzit, la fiecare lovitură de pedală ; în loc de mantii și armuri, stăpînii lor poartă tricouri multicolore, pe care se deslușesc denumiri străine. Cu ochii adînciți în orbite, cu buzele arse, cu obrajii înnegriți de praf și sudoare, micul grup al fruntașilor înaintează metru cu metru pe nesfîrșitele pante din Aubisque și Tourmalet, aceste Golgote ale ciclismului rutier.*

— Sînt Gino Bartali — *șoptește unul dintre liderii plutonului-fantomă.* **Am cîștigat de două ori Turul Franței, la distanță de zece ani. Am fost supranumit „regele munților" — într-o etapă decisivă, în care mi-am lăsat principalii adversari la aproape douăzeci de minute...**

— Sînt Louis Bobet — sau, mai simplu, Louison — cavalerul fără frică și fără pată al epopeii cicliste. Învins ani de-a rîndul de adversari excepționali, de nesansă, de inexperiență, am învățat să rabd și să lupt, ca să cîștig în cele din urmă, de trei ori consecutiv, cursa vieții mele...

— Sînt Fausto Coppi, cel mai mare și cel mai nefericit dintre toți ! Nimeni, pînă la mine, n-a reușit să-și adjudece, în același sezon, Turul Franței și Turul Italiei. Eu am făcut-o, în două rînduri. Am avut nenumărate accidente, am scăpat ca prin minune, am obținut victorii care păreau imposibile. În toată cariera mea, n-am pierdut, de fapt, decît o singură competiție decisivă : cursa cu moartea...

...Nălucile marilor campioni dispar curînd pe serpentinele scînteietoare, fără ca vreun urmăritor să se ivească la orizont. Aidoma faimei sportive, seninul de deasupra Pirineilor e o bucurie fugară. Norii înghesuiți tiptil la buza prăpastiei sînt sfîșiați de fulgere lungi, vîntul șuieră a pierzanie și, dintr-o dată, ploaia se năruiește pe povîrnișuri, făcînd să hohotească de plăcere driadele, faunii, mărunțele iazme de sălbăticie... Ne adăpostim într-un motel, în marginea șoselei. Un pahar de Armagnac, zîmbetul fetei de la bar (o cheamă Isabel, are 17 ani și seamănă cu o reclamă pentru pasta de dinți), figurile bonome ale convivilor — toate acestea au darul să ne convingă că soarele nu s-a ascuns pentru prea multă vreme... Într-adevăr, astrul zilei reapare după vreo oră, dinspre Midi de Bigorre, unul din cele mai impozante piscuri din Pirineii Centrali. Se zice că drumul din Tourmalet pînă acolo, sus, este de o rară frumusețe...

— Incomparabil, domnule ! — *confirmă Isabel.* **Domnul dorește să facă acest drum? Există o rută pe care se poate merge cu mașina, pînă la patru kilometri de vîrf. Există, de asemenea, o cărăruie pentru măgărași. Poate, domnul preferă măgărușii ?**

Surîd... Da, îi prefer !

— Acolo, sus, este și un Observator, domnule, și o stație de televiziune ! În nopțile foarte limpezi, de-acolo, din vîrf, se poate zări cu ochiul liber raza farului de la Biarritz : 140 km în linie dreaptă. Un scoțian a petrecut acolo trei nopți, ca să distingă semnalele farului...

Ne luăm rămas bun de la adăpostul atît de ospitalier, și după o coborîre de treizeci de kilometri poposim la Bagnérres de Bigorre, stațiune termală cunoscută încă din antichitate pentru virtuțile curative ale apelor sale. Izvoarele sulfuroase și radioactive dau excelente rezultate în tratamentul feluritelor afecțiuni ale aparatului respirator ; de aceea, în fiecare an poposesc aici, ca și la Luchon, ca și la Eaux-Bonnes, stoluri compacte de cîntăreți, actori, avocați, profesori, predicatori, neveste cicălitoare — în speranța, adeseori înșelată, de a-și înviora, cît de cît, coardele vocale... Aflînd aceste detalii, un vizitator spiritual oferă o sugestie pentru prospectele publicitare : „Vă invităm în Pirinei, în căutarea glasului pierdut !"

Spre țara corridei

...Coborîm necontenit către sud, aproiindu-ne de hotarele Spaniei. Trecem prin Axles-Thermes, cu fîntînile fierbinți, celebre încă de pe timpul lui Cesar, apoi prin Font-Romeu, așezare însorită, la 1 800 m altitudine, unde sportivii de elită ai Franței se pregătesc pentru Mexic. Zărim, în fugă, un colț din minuscula Andorră — Andorra cea mîndră, „unica fiică a lui Carol cel Mare", cum spun cuvintele imnului național, străbatem ținutul Cerdagne, supranumit „Tibetul francez" — și iată-ne, în fine, la punctul de frontieră Bourg Madame. Neobișnuita denumire datează din 1815, cînd „madame Royale", soția ducelui de Angoulême, fiica celui de-al șaisprezecelea Ludovic, a poposit aici, în timp ce Napoleon zguduia pentru ultima oară arena istoriei... Dincolo de bariera vărgată cu galben și roșu, se află Puigcerda, localitatea similară din patria lui Cervantes. Dincolo de vechea capitală a Cerdagnei, cu balconetele și turlele sale ciudate, dincolo de imensitatea verde-fosforescentă a muntelui Tosas, de rodnica vale a Freserului, de centrele carbonifere și de ruinele romane, la capătul unei călătorii de 175 kilometri prin nordul Cataloniei, veghează, cu ochii spre Mediterană, ținta călătoriei noastre. Iat-o, în fața mării și a cerului de un albastru neverosimil : Barcelona muncitorească, cetatea bumbacului și a dîrzeniei, a matelo ților și toreadorilor, locul în care Don Quijotte își încheie a patra aventură...

Cel mai mare port al Spaniei — întemeiat, zice-se, de către Foceeni — este, totodată, un oraș al muzeelor, al concursurilor florale (premiul întîi, un trandafir ; premiul al doilea, un trandafir de argint ; al treilea, drept consolare, unul de aur...) bază industrială de importanță majoră și tezaur de monumente profund evocatoare.

...Barcelona înseamnă și Piața Cataloniei — fastuoase imobile comerciale, fîntîni arteziene, limuzine, reclame — și dezolantele cartiere din partea de sus, către Tibidabo, unde femei îmbătrînite înainte de vreme stau la rînd, noaptea, pentru o găleată de apă — și mormanele de moloz, prezente încă, după aproape treizeci de ani, la periferia răsăriteană...

În sfîrșit, Barcelona înseamnă pentru orice străin, oaspete pe cîteva zile al pămîntului iberic, posibilitatea de a asista la cel mai tipic dintre spectacolele spaniole — faimoasa corrida. Aici se află, să nu uităm, una din cele cinci arene de prima categorie, întîia, în ordinea importanței, după „Monumental" din Madrid, și urmată, ierarhic, de Valencia, Sevilla, San Sebastian.

Arena iberică

Cînd spui „Spania" — îți trece prin minte, în cîteva clipe, un vălmășag de imagini, rod al lecturilor, al tablourilor, al legendelor, al melodiilor, al peliculei cinematografice și, în ultimă instanță — al propriei fanteziii.

Spania poate fi un zid alb-orbitor, în bătaia soarelui, cu turnuri și creneluri medievale pe sub care mișună piața rurală, o succesiune de arcade în stil maur, deschizînd perspectiva curții interioare — el patio — unde havuzul resfiră diamante în liniștea nocturnă — tînguirea cîntecului andaluz, punctată de pocnetul castagnetelor, de pașii sacadați ai dansatorilor flamengo, șerpi azvîrlind fulgere grațioase, la fiece tresărire, — procesiunea de cagule, sinistre podoabe ale penitenților catolici și ale Ku-klux-klanului, neschimbate din epoca Inchiziției, — aria de treier, simplă îngrăditură de bolovani în podișul Estramadura, unde catîrii înhămați la tîrlia de lemn își poartă stăpînul în cercuri fără număr, sub arșița nimicitoare, peste snopii din care se vor alege apoi, amestecate cu țărînă, grăunțele sticloase, aurii — aripa unei mori, profilată-n văzduh, iar alături, o umbră călare, scheletică, uriașă, cu chivără, lance și scut — sau cealaltă umbră, mai pregnantă, cu pușcă și tricorn, întinzîndu-se în lutul torid, de la Pirinei la Coloanele lui Hercule...

Cînd vei rosti „Spania" — îți vor trece prin minte acestea și altele ; dar oricine ai fi și de oriunde — nu se poate să nu așezi în centrul caleidoscopului de imagini, ca o emblemă inerentă, pata de smoală a unui taur cu capul plecat și cu ochii injectați, privind țintă un petic de stofă șingerie...

Originile corridei sînt greu de precizat. În circul roman, gladiatorii luptau cîteodată împotriva taurului, ceea ce poate sugera ideea unei relații între prezența leguinilor lui Cezar în peninsula Iberică și dezvoltarea ulterioară a tauromachiei pe aceste meleaguri. Diferiți autori evocă misterele Cybelei, cultul lui Mithra, scenele pictate pe amforele cretane, rămășițele frescelor din palatul lui Minos. Supoziția capătă oarecare temei în preajma întrecerilor cavalerești din Evul mediu. Vestitul Cid Campeador ar fi fost cel dintîi care a înfruntat taurul în arenă, cu lancea. Pe de altă parte, unele surse disparate menționează obiceiul boarilor din zonele de crescătorie — așa-numitele ganaderias — de a se amuza, încă din timpuri străvechi, să despartă masculii întăriți, făcîndu-i să alerge după o pînză sau după altă „momeală" mișcătoare. În treacăt fie zis, culoarea nadei este perfect indiferentă animalului : ceea ce îl incită este mișcarea, vibrația, zbaterea aceea iritantă, dincolo de care se ascunde „ceva"...

Istoria spectacolului începe abia în veacul al XVIII-lea, o dată cu prodigioasa familie Romero, fondatoare a primului regulament, a primelor cuadrile de toreros și a primelor reuniuni cu piață. Astăzi, Spania posedă peste 400 plazas (inițial, drama se consuma într-o piață publică, special amenajată, de unde și numele arenei), de la modestele incinte cu 1000—1500 locuri, la „Monumentalele" din Madrid, Sevilla, Barcelona, putînd cuprinde pînă la 30 000 spectatori.

Admirată, hulită, elogiată, proscrisă, venerată, anatemizată dincolo de hotarele peninsulei, lupta cu taurul constituie un punct de atracție pentru milioane de turiști care invadează an de an patria lui Manolete. Acolo, tauromachia este spectacolul suprem ; la fiesta de los toros (sărbătoarea taurilor) n-a căpătat numai supranumele de fiesta brava (sărbătoarea curajului) ci și pe acela, răsunător dar îndreptățit, de Fiesta Nacional !

Prolog la „Sărbătoarea taurilor"

Se zice să orice neofit introdus într-un domeniu special, trebuie să ia o piatră-n gură — probabil, pentru a evita astfel afirmațiile stupide pe care le-ar putea face. Pregătindu-mă să asist pentru prima oară la o corrida, în Plaza des toros Monumental, una din cele trei arene ale Barcelonei, am preferat să tau, mai degrabă, o carte în mînă... Bibliografia lucrărilor de specialitate, publicată cu vreo patruzeci de ani în urmă la Madrid, de către editura Vindel, cuprinde peste 2000 de titluri, numai în spaniolă ! Cum nu-mi rămăseseră decît 24 de ore, m-am mulțumit cu cîteva spicuiri fugare din Hemingway, Lafront și Alvarez del Vayo...

...Pentru a înțelege esența corridei, trebuie să pleci de la premiza că nici unul dintre spectatori nu a venit să se delecteze cu uciderea animalului. Excepții posibile — cîțiva bolnavi, demenți sau „barbari" pe care publicul îi ignoră și pe care un autentic **aficionado** *(micuț, cum am zice noi) i-ar alunga pur și simplu din arenă. Acolo, jos, în cercul de nisip împrejmuit de* **barrera** *singerie, se desfășoară o moarte sacră, un fel de sacrificiu ritual, după toate regulile artei. Omul care oficiază, o face cu gravitate, dar fără plăcere. El ucide însăși moartea, puterea oarbă, întrupată în splendida fiară — cel mai nobil și mai primejdios adversar al ființei inteligente. Istoria tauromachiei menționează, la acest capitol, cîteva cazuri ieșite din comun. Astfel, în 1844, la Cadix, El Hechicero (vrăjitorul), un taur cenușiu de proporții impresionante, i-a trimis la spital pe toți picadorii și matadorii reuniunii respective — vreo șapte la număr — doborînd tot atîția cai... La începutul acestui secol, taurul Vibora (Vipera), abia introdus în arena din Vista Alegre, sare peste barrera și rănește grav pe unul dintre oamenii de ordine. Matadorul se dovedește incapabil să-l răpună și „eroul" este trimis înapoi, teafăr și nevătămat...*

O scenă mult mai dramatică s-a petrecut chiar la Barcelona, cu 70 de ani în urmă. Un taur roșu cu coarne enorme — El Comisario — a escaladat de asemenea îngrăditura de lemn, pătrunzînd furios în primele rînduri de bănci. Se stîrnește o panică generală ; jandarmul Isidro Silva împunge fiara cu sabia, caporalul Viguères trage cu carabina, glonțul străbate mușchii greabănului și ricoșează în pieptul unui tînăr, un angajat al arenei, care moare pe loc. După îndelungate peripeții, taurul este prins cu lassoul și omorît cu lovituri de pumnal... În fine, un ultim exemplu — luminos, de astă-dată — poate unicul caz în care „victima" a reușit să se salveze, datorită unei împrejurări neobișnuite. În 1936, la Sevilla, taurul Civilon, hărțuit de sulițele picadorilor, recunoaște într-unul din spectatorii de lîngă barrera pe omul care-l crescuse în ganaderia din Andaluzia — și, apropiindu-se, îi linge mîna... Impresia generală este copleșitoare ; picadorii se opresc, descumpăniți, publicul, în picioare, cere grațierea animalului, iar președintele corridei, emoționat și el, este nevoit să consimtă !

Taurul reprezintă, incontestabil, elementul cel mai dinamic al întregului spectacol. Drama lui este urmărită cu încordare, iar atunci cînd lupta a fost pasionantă, cînd om și sălbăticiune au dovedit bravură, demnitate, **honra** *(onoare, orgoliu),* **pundonor** *(expresie intraductibilă, ceva între cinste și măreție) — spectatorii văd, în deznodămîntul fatal, sfîrșitul unui erou. Dincolo de gesturi, ochiul descifrează mesaje tainice. Taurul — e Spania. Pentru instinctul spaniol, corrida are întotdeauna un înțeles aluziv, infinit mai profund decît faptul în sine...*

Celălalt personaj principal, matadorul — este, cel mai adesea, un om din popor, un flăcău ager și curajos, ridicat dintre băieții din crescătorii sau dintre ajutoarele personalului de servici al arenelor. Pînă la debutul în public, el trebuie să facă o ucenicie aspră și, oricît de talentat, nu va reuși să se afirme fără sprijinul unui protector bogat. Numai costumul — din stofă scumpă, cu fireturi grele de aur, cîntărind în total între șapte și zece kilograme, așazisul „costum de lumină" — costă o avere !

În jurul matadorilor celebri s-au dezlănțuit pasiuni, s-au scris mii de pagini de literatură, s-au creat legende. În 1947, cînd Manolete a murit în arenă (la Linares, în ziua de 28 august, ucis de tresărirea agonică a unui taur de Miura, căruia-i dăduse lovitura de grație în mod ireproșabil) spaniolii din întreaga lume s-au simțit uniți prin durerea comună. Într-adevăr, Manolete era unic ; ținuta și plastica mișcării în timpul acțiunilor îl situau la un nivel cu totul excepțional. Matadorul căzut a lăsat o auto-descriere concisă, în timpul unui dineu dat în onoarea sa de către admiratori, cu cîteva luni înaintea luptei fatale. Solicitat insistent să țină un discurs, el s-a ridicat, în cele din urmă, și cu o voce teatrală, solemnă, a făcut această scurtă și energică declarație : **„Sînt cel mai mare torrero din cîți au existat vreodată. După mine — nimeni ! După nimeni — poate cîndva, într-o zi, se va ivi un altul".**

Aceste cuvinte au mai fost atribuite cîtorva matadori de anvergură — dar fidelii „manoletiști" n-au admis în ruptul capului că le-ar fi putut rosti altcineva...

Moartea în după-amiază

Orice corrida care se respectă, începe, obligatoriu, între cinci și șase după-amiază. Vă amintiți versurile lui Federico Garcia Lorca, din Bocetul pentru Ignacio Sanchez Mejias ?

„Vîntul resfiră fulgii de vată / la cinci după-amiază... / O coapsă cu un corn întristat / la cinci după-amiază / Clopotele de arsenic și fum / la cinci după-amiază / Își încep vuietul de litanie / la cinci după-amiază... / La colțul străzii, grupuri tăcute / la cinci după-amiază / Și taurul, singura inimă trează / la cinci după-amiază..."

Deci, la cinci fără un sfert mă instalez în tribunele arenei barceloneze Plaza de toros Monumental, pe unul din locurile ieftine, de la soare. Știu acum că numele de arenă vine de la **arenas**, *care înseamnă nisip, că există trei categorii de locuri —* **sombra**, *cele adăpostite de soare,* **sol y sombra**, *unde soarele și umbra se îngină, cel dintîi scăzînd treptat în decursul reuniunii și, în sfîrșit,* **sol** *— sectorul expus în permanență razelor arzătoare. Extrem de scumpe, primele rînduri din preajma barrerei îți permit să observi exact fiecare detaliu, răpindu-ți însă vederea de ansamblu. Este zona predilectă a cunoscătorilor rafinați, oameni care au urmărit sute și chiar mii de corride, ajungînd la o înțelegere subtilă a fazelor luptei. Pentru acești* **aficionados** *de super-clasă, tauromachia posedă virtuți estetice inaccesibile muritorilor de rînd... Hemingway însuși făcea, cu patru decenii în urmă, o apreciere semnificativă : „Nu cunosc sculptură modernă — cu excepția aceleia a lui Brâncuși — care să egaleze în valoare plastică luptele de tauri".*

...Așteptînd deschiderea galei, examinez cu atenție arena circulară, înțesată de steguțe, de reclame și anunțuri multicolore : berea San Miguel, loțiunea capilară Geniol, aperitivul Berger, tăurtul Danone, basculele Soler etc. Pe bănci, o asistență pestriță : turiști — mai ales vest-germani — majoritatea lor, foarte tineri și expansivi, multe femei, dar puține „splendori" autentice... Programul ne informează, la un preț piperat, că astăzi vor evolua matadorii Luis Segura, Lopez Romero și Jose Fuentes, împotriva a șase tauri frumoși și viteji, din ganaderia lui don Jose Matias Bernardos.

Dar, iată, președintele reuniunii își face apariția în loja de onoare. Abia s-a așezat și flutură batista. Se aude semnalul trompetei, răsună ropot de tobe. Poarta din fața lojii prezidențiale se deschide încet, lăsînd să intre doi călăreți învestmîntați în negru : **los alguaciles**, *ofițerii sau comisarii serbării. Călări pe cai de rasă, alguazilii poartă costume din epoca lui Filip al II-lea, mantii sumbre, cu guler răsfrînt, pălării negre, împodobite cu pene galbene și roșii. Ajunși în dreptul lojii de onoare, ei se opresc, salută și cer încuviințarea de a începe* **el paseo** *— defilarea cuadrilelor. Primind-o, alguazilii se retrag de-a-ndaratelea, pînă la poarta pe care au intrat ; orchestra, cocoțată undeva, în mijlocul tribunei, intonează un passo doble, în sunetele căruia își face apariția mult așteptatul cortegiu. Ordinea clasică este respectată cu strictețe : în frunte, alguazilii — apoi cei trei matadori, toți pe aceeași linie. Înainte de a păși în arenă, s-au închinat cu evlavie, au sărutat amuletele și talismanele de care nu se despart nici o clipă și, bineînțeles, au avut grijă să pornească cu piciorul drept... Urmează banderillerii, picadorii — călări, dar fără sulițe — oamenii de serviciu ai arenei și, încheind cortegiul, atelajele de catîri, cu harnașamente roș-aurii și cu zurgălăi de argint ; rostul lor este să scoată din* **redondel** *cadavrele taurilor și — eventual — pe cele ale cailor... Brusc, defilarea se oprește ; echipele salută ceremonios prezidența, după care se retrag în pripă. Matadorii, care și-au lăsat pelerinele de paradă în seama prietenilor din primele rînduri, pătrund în* **callejon** *(textual : ulicioară), o trecere strîmtă, între prima bancă și barrera — de unde vor urmări apariția taurilor. Acum, președintele se ridică și aruncă spre arenă cheile de la toril — locul în care sînt ținute animalele, înainte de luptă. Unul din alguazili le prinde-n pălărie — apoi ambii călăreți ies, în galop. Gestul cheilor — e pur simbolic. Trompeta vestește apariția primului taur...*

Iată-l năvălind pe culoarul îngust, din dreapta lojei prezidențiale. E un animal vioi și puternic, o mică uzină de mușchi și tendoane vibrînd nestăpînit sub pielea strălucitor de neagră. Cu capul mare, cu ochi scăpărători, cu mișcări nervoase — are un aer de motan întărîtat. Aici, însă, nimeni nu se gîndește să se joace cu el altfel decît de-a moartea... Orbit de lumină, excitat de strigătele mulțimii, taurul gonește în salturi, la dreapta și la stînga, căutînd pe cineva cu care să se răfuiască. E furios, pentru că a fost ținut în penumbră, cîteva ore, apoi împins cu de-a sila într-un coridor cu gratii, unde, din fugă, cineva i-a înfipt în grumaz o cocardă colorată, emblema crescătoriei... Acum, unul din ajutoarele matadorului, un **peon**, *agită pelerina roșie. Iritat de mișcare, taurul dă busna la atac, silindu-l pe îndrăzneț să se refugieze grabnic îndărătul unei* **burladeros**, *un fel de apărătoare de scînduri groase, așezate în diferite puncte ale barrerei. Dincolo de parapetul singeriu, matadorul studiază cu încordare mișcările adversarului : felul cum aleargă, cum virează, cum se oprește, cum dă lovitura de corn...*

Publicul — alcătuit, cum spuneam, mai mult din turiști străini — pare interesat, dar lipsit de exuberanță. Poate-i de vină și căldura (sînt aproape 30 de grade la umbră, în căldarea umedă a Barcelonei) — poate și faptul că spectatorilor de peste hotare le lipsesc cunoștințele de bază în materie de corrida... În fața mea, o femeie blondă, cam spăldcită, cu pantaloni albaștri, ponosiți, cu o bluză de mătase albă, arsă la umăr cu țigarea, urmărește intrarea picadorilor cu aceeași expresie cu care s-ar uita la un maldăr de ziare vechi...

Locomotivă sub presiune, taurul se aruncă asupra cuplului om-cal, și, dintr-o lovitură, îi răstoarnă-n nisip. Tribunele freamătă, se aud țipete și ovații. În genere, picadorii sînt detestați de publicul spaniol, pentru că manevrele lor, nu întotdeauna corecte, slăbesc peste măsură taurul, vlăguindu-i forțele. De fapt, purtătorul suliței nu face decît să execute ordinele șefului său. Tumbele la care-l obligă adesea impulsivitatea primelor atacuri, stîrnesc hazul tribunelor ; nimeni nu se gîndește la fracturi și la comoții, la nenumăratele accidente ale meseriei de picador, care, destul de adesea, îi duc pe nenorocitul cavaler la spital sau la ospiciu...

Prin pase îndelungate, peonii atrag asupra lor furia fiarei, în timp ce picadorul și calul înzăuat sînt ajutați să se ridice. Apărătoarele metalice îi protejează pe amîndoi de lovituri directe, care ar putea fi mortale ; în plus, calul este legat la ochiul drept, în așa fel încît să nu poată vedea ce plăcere îi așteaptă din partea aceea ! Al doilea atac al taurului nu mai are succesul celui dintîi. De astă dată, picadorul i-a înfipt zdravăn vîrful suliței în grumaz și, după cîteva momente de tensiune, namila brună bate în retragere.

...Prima lovitură de lance, scoate un pic de sînge ; a doua — scoate avîntul, a treia — curajul ; la cea de-a patra lovitură, dacă se mai ajunge la ea, taurul este un viteluș, sau un erou.

Acest exemplar, din ganaderia Bernardos, se dovedește pînă la urmă un brav. Reușește să-și mai răstoarne o dată vrăjmașul, capătă o a treia împunsătură, de la picadorul secund, în fine, descoperă resurse pentru a se năpusti cu destulă convingere asupra banderilierilor, care-i înfig în spinare perechi de bastonașe de lemn, împodobite cu hîrtie colorată și terminate printr-o gheară de oțel...

Crepuscul însîngerat...

Trompeta răsună pentru a treia — și ultima oară. Se apropie momentul suprem — **el tercio de muerte**, *actul morții. Banderillerii se retrag. Matadorul, în splendidul său costum cu fireturi și pietre scînteietoare, primește din mîinile valetului muleta și spada. Abia acum vom vedea cît valorează într-adevăr acest maestru al arenei, pentru că o execuție defectuoasă compromite aproape în întregime succesul, fie chiar remarcabil, obținut de torero în prima parte. Cum spune o zicătoare barceloneză : „Aurul și armele rău folosite, n-ajută la nimic !"*

Faza finală debutează prin obișnuitele pase de muletă, numite, într-un cuvînt, **faena**. *Matadorul caută să fixeze atenția animalului asupra „nadei", să-l convingă că adevăratul vrăjmaș este acea bucată de postav, susținută de o vergea de lemn, — care se sustrage cu atîta abilitate atacurilor sale — și nu omul care i-o flutură pe la nas... Muleta, întrebuințată cu măiestrie, năruie ultimii stropi de energie nervoasă a taurului și se zice că poate ucide tot așa de sigur, ca și spada. Marele Pedro Romero, părintele tauromachiei moderne, care a estocat (de la* **estoc**, *spada scurtă, cu care se dă lovitura de grație) vreo 6 000 de tauri, fără să ridice o singură dată piciorul din nisip, afirma că un bun matador ucide 7 tauri din 8. Al optulea — moare de furie...*

...Printr-un gest fastuos, **toreadorul** *închină victima președintelui, apoi se întoarce și, înclinînd muleta sub botul fiarei, o silește să-și plece fruntea, trepiat, descoperind unicul punct favorabil pentru lovitura decisivă. Cîte nume a născocit spaniolul, definind această operație mortală ! Estocada poate fi* **honda** *(totală, profundă) dacă spada a pătruns pînă-n mîner,* **corta**, *sau* **media**, *dacă lama intră pînă la treime sau pe jumătate,* **delantera** *(avansată),* **pasada** *(depășită),* **trasera** *(respinsă)* **desprendida** *(desprinsă),* **caida** *(căzută),* **baja** *(joasă)* **tendida, contraria, atravesada...**

...Din superba bestie zgomotoasă, care a năvălit acum douăzeci de minute pe poarta torilului, a rămas numai amintirea. Sub ochii excitați ai spectatorilor, stă un biet animal hăituit, epuizat, înnebunit de durere, de spaimă, brăzdat de sîngele care se scurge mereu din greabăn către copite...

...Un răgaz de tăcere. O încremenire sumbră, de-o parte și de alta. Brusc, ca la o comandă numai de ei auzită, omul și taurul zvîcnesc unul spre celălalt. Brațul toreadorului trece printre coarne, spada se înfige adînc în masa însîngerată. A fost, în termeni tehnici, o estocadă simultană. Animalul mai face cîțiva pași, cîteva salturi descumpănite — apoi, rămîne locului, cu limba atîrnînd printre dinți, cu privirea cețoasă, ca și cum ar visa. Poate visează, într-adevăr, o cîmpie imensă, pe care poți să cutreieri în voie, în zori, la ceasurile răcoroase, pînă dincolo de capătul zării...

Picioarele șovăie, trunchiul se năruie — întîi în genunchi, apoi de-a curmezișul, în nisipul murdar. Publicul aclamă, toreadorul salută, — a lucrat excelent, va primi, probabil, ambele urechi, dacă nu și coada victimei, drept omagiu suprem — catîrii pătrund în redondel, în clinchetele zurgălăilor de argint. Mireasa a sudoare, a sînge, a urină. Cineva, lîngă mine, își face loc în grabă, cu batista la gură. Deasupra arenei apare, cine știe prin ce întîmplare, un stol de porumbei albi : se rotesc de două-trei ori peste tribunele înțesate, — pe urmă, văzînd despre ce-i vorba, fulgeră îndărăt, în văzduh.